

СТАНОВИЩЕ НА БЪЛГАРСКИ ИНСТИТУТ ЗА ПРАВНИ ИНИЦИАТИВИ

ОТНОСНО: ПРОЕКТ НА ЗАКОН ЗА ПРЕДОТВРЯВАНЕ НА КОРУПЦИЯТА И ЗА ОТНЕМАНЕ НА НЕЗАКОННО ПРИДОБИТО ИМУЩЕСТВО

Българският институт за правни инициативи наблюдава работата по законопроекта за предотвратяване на корупцията и за отнемане на незаконно придобито имущество. Институтът изготви и предостави две становища по първия законопроект¹. В настоящия проект има позитивни въведения, сред които предвидените обезщетение за директора и неговите заместници след изтичане на техния мандат и застраховки при или по повод изпълнение на служебните им задължения; публикуване на информацията в електронните публични регистри на Бюрото в отворен, машиночетим формат във връзка с измененията в Закона за достъп до обществена информация в сила от 12.01.2016 г., касаещи условията за предоставяне на информация за повторно използване. В същото време присъстват и моменти, на които следва да се обърне внимание:

Макар обхватът на лицата, заемащи висши публични длъжности да е разширен - централно управление и 28 областни дирекции на Държавен фонд Земеделие и Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" (ГДИН) и нейните териториални служби, има съществени структури, които остават незасегнати. Такова е Държавно предприятие "Фонд затворно дело" с неговите 13 териториални подразделения, което също действа под шапката на Министерство на правосъдието. Само за първите два месеца на 2016 г. до момента са обявени 19 процедури за възлагане на обществени поръчки за различни предмети за териториални отделения на фонда². През 2014 г. стана публично достояние информация за неправомерно разходвани средства от бюджета на предприятието³. Тези факти и обстоятелства налагат естественото убеждение, че ръководителите на териториалните отделения и изпълнителният директор на предприятието също следва да са субекти на този закон.

Припомняме и предложението си направено към първия законопроект, а именно сред лицата в чл. 5 да се добавят главният секретар на Българска народна банка, главният редактор и главният счетоводител на "Държавен вестник. Редакцията на "Държавен вестник" е дирекция към Народното събрание - второстепенен разпоредител с бюджет, а главният редактор на "Държавен вестник" се назначава и освобождава от председателя на Народното събрание. Отчетът за изпълнението на бюджета

¹ http://www.bili-bg.org/cdir/bili-bg.org/files/30.07.2015_%D0%A1%D0%A2%D0%90%D0%9D%D0%9E%D0%92%D0%98%D0%A9%D0%95_2_%D0%9D%D0%90_%D0%91%D0%AA%D0%9B%D0%93%D0%90%D0%A0%D0%A1%D0%9A%D0%98_%D0%98%D0%9D%D0%A1%D0%A2%D0%98%D0%A2%D0%A3%D0%A2_%D0%97%D0%90_%D0%9F%D0%A0%D0%90%D0%92%D0%9D%D0%98_%D0%98%D0%9D%D0%98%D0%A6%D0%98%D0%90%D0%A2%D0%98%D0%92%D0%98.pdf

и http://www.bili-bg.org/631/news_item.html.

² Вж. <https://www.dpfd.com/obshtestveni-porychki> за подробни данни.

³ <http://legalworld.bg/41526.izvejdats-prinuditelno-sabrie-sapundjieva-ot-vedomstvenoto-%D1%9D-jilishte.html>

на "Държавен вестник" се включва и се приема с отчета за изпълнението на бюджета на Народното събрание за съответната година.

Концепцията Бюрото да прави предложения за **парични** награди на разследващи журналисти, длъжностни лица и граждани, подали сигнали за корупция, довели до осъждане с наказание "лишаване от свобода" в една или друга степен противоречи на духа на закона. Нещо повече, създава се реална възможност за злоупотреба, която би блокирала работата на Бюрото още в самото начало на неговото функциониране. Със сигурност е възможно да се намери форма на признание на нечи усилия, която не е обвързана с финансови измерения (стимули).

По отношение на предвидената в чл. 26 периодична независима външна оценка на дейността на Бюрото, липсват критерии и процедура за избор на съответните организации, при все че разходите за извършване на оценката са за сметка на бюджета на Бюрото. За да бъдат опазени гаранциите за публичност и прозрачност, следва да бъдат въведени поне минимални критерии към кандидатстващите за осъществяване на независимата оценка. Добър подход, гарантиращ максимална прозрачност и необвързаност, би бил да се състави независима от Бюрото комисия, която да се ангажира с избора на тази проверяваща организация.

Следва да се преосмислят разпоредбите уреждащи избора на директор и четиримата заместник-директори на Бюрото (в предходния вариант на текстовете заместник-директорът беше **само един**). Бюрото е уредено като колективен орган и за това намираме за удачно Народното събрание да избира единствено директора, като той впоследствие да определи своите заместници. Така ще се намали рискът от политически обвързаности, прокарани още в хода на процедурата по избор, а и институцията ще произведе по-високо доверие пред обществеността.

По отношение на парламентарна процедура по избор следва да се обмисли нейното организиране и провеждане от временна (ad hoc) комисия (чл.9, ал.7), която да включва представители не само на комисията, отговаряща за борбата с корупцията и конфликта на интереси, но и на комисията по правни въпроси, вътрешна сигурност и обществен ред, европейските въпроси и контрол на европейските фондове и тази по бюджет и финанси. Работата на БИПИ свързана с наблюдение на процедурите за избор на висши държавни служители от Народното събрание е показала, че създаването на временна комисия за конкретния избор би позволило извършването на щателна проверка на номинираните лица, проверка на работата на органа, за който се кандидатства и изготвянето на подробен и задълбочен доклад за всеки един от кандидатите.

По отношение критериите към кандидата за директор на Бюрото, в този вариант на законопроекта е въведено изискване лицето да бъде с висше **юридическо** образование и най-малко 10 години стаж **по специалността** и успешно преминало проверка за почтеност. Ограничаването на подходящия профил лица до такива само с юридическо образование намалява значително професионалния и управленски потенциал, който може да се влее в Бюрото. На практика, лица с висше икономическо образование и доказани професионални качества, се оказват дискриминирани в този процес. Кръгът от потенциални

кандидати се стеснява, а това би породило съмнения за предварително решен избор. Неясна е и формулировката „по специалността“.

Относно предвидения мандат от 5 години продължаваме да твърдим, че такъв е неоправдано дълъг. Както сме отбелязвали, съгласно чл. 8, ал. 1 от Закона за Държавна агенция "Национална сигурност" председателят на Агенцията също е с мандат от 5 години. Нито един от предходните председатели не е заемал длъжността в рамките на един пълен мандат, а средната продължителност на такъв е по-малка от 2 години. Мандат с продължителност от 3 или 4 години за лидерския корпус на Бюрото с право на не повече от два последователни мандата би бил удачен с оглед високите заявки за работата на институцията.

Не на последно място, изключително важен е въпросът за разпределението на дейностите между Бюрото и Инспектората към Висшия съдебен съвет досежно съдиите, прокурорите и следователите, и новите правомощия на инспектората, въведени в чл. 132а, ал.6 от Конституцията. В настоящия момент в Министерство на правосъдието има работна група, която се занимава с изготвянето на конкретните текстове, които да залегнат в Закона за съдебната власт. Смятаме, че докато не бъдат приети съответните изменения в Закона за съдебната власт, уреждащи именно новите правомощия на ИВСС, евентуалното прилагане на разпоредбите свързани с него в законопроекта, трябва да бъде обвързано с отлагателен срок или да бъдат предложени като уредба на един по-късен етап. С оглед на по-доброто междуинституционално сътрудничество, би било добре в работната група към МП да бъде включен и представител от работната група изготвила настоящия законопроект. Във всеки случай съдебната власт не бива да бъде поставяна в състояние на зависимост. Нещо повече, институциите повече от всякога трябва покажат, че могат и работят в синхрон и с обща политическа визия за тяхното развитие.